

Un Castell de conte

Com cada any, la Biblioteca del Castell de Peralada mostra una part dels seus fons amb una exposició monogràfica que aquest cop pretén transportar el visitant a la infantesa a través dels contes.

TEXT: ESTEFANIA GRATACÓS SONNEVILLE/INÉS PADROSA GORGOT
FOTOGRAFIA: MARC MARTÍ

FOTO PORTADA: MARC MARTÍ (INÉS PADROSA MOSTRA UN CONTE DESPLEGABLE, A L'EXPOSICIÓ DE LA BIBLIOTECA DEL CASTELL DE PERALADA)

18 de juny de 2006

SUMARI

5 Entrevista

Niña Pastori

La cantant andalusa, que dissabte passat presentava a Girona el seu últim disc, fa grans elogis del públic català.

6 Reportatge

La Seu Vella de Lleida

7 Entrevista

Mayte Vieta

La jove artista blanenca exposa habitualment en diferents països d'Europa i es mostra atreta pels conceptes intemporals.

8 i 9 Reportatge

El renaixement àrab

Els joves immigrants poden seguir des de les comarques gironines la realitat dels seus països a través d'Internet.

11 Arquitectura

Blocs de pisos a Girona

14 Col·leccionisme

Mundials de futbol

Dominical
Passeig General Mendoza, 2.
17002 GIRONA.
Telèfon: 972 20 20 66

Director
Jordi Xargayó

Cap de redacció
Alfons Petit

Disseny
Martí Ferrer

Administrador
Miquel Miró

Publicitat
Paco Martí

Pertanyo a la meva infantesa com a un país», va escriure Antoine de Saint-Exupéry. L'escriptor francès és un dels protagonistes de l'exposició que es pot visitar fins a finals d'any a la Biblioteca del Castell de Peralada, i que pretén retre homenatge als qui han participat en la història del llibre infantil: els recopiladors, els autors, els il·lustradors, els impressors i les editorials.

Durant molts segles, els contes s'havien transmès per via oral, i no és fins a principis del segle dinou quan s'imprimeixen. Amb la paulatina incorporació d'il·lustracions i coincidint amb els inicis de l'escolarització dels infants, acaben emprant-se com a eina pedagògica: malgrat ser un gènere literari considerat menor, facilitava l'aprenentatge de l'infant per la via de la fantasia i de la imatge.

Si durant la seva història la literatura infantil ha sofert alts i baixos en funció de les circumstàncies politicoeconòmiques de cada país, en els darrers anys ha experimentat un impuls considerable palès en la proliferació d'edicions i en l'ampliació de la secció infantil a les biblioteques públiques, a més de les narracions de contes i altres campanyes.

El recorregut de l'exposició de la Biblioteca del Castell de Peralada s'inicia amb una selecció d'obres històriques de fabulistes com Isop, Iriarte, Samaniego o La Fontaine, reculls de contes anònims orientals com *Les mil i una nits*, que tant influïren en l'obra d'Andersen, obres de petit format destinades al camp pedagògic i antologies de contes com les de Terenci Thos i Codina, Joan Amades o Ramon Menéndez Pidal. Hi ha versions de grans conistes estrangers com Charles Perrault, considerat el pare de la literatura infantil; els germans Grimm, recopiladors de contes tradicionals; Hans Christian Andersen, recopilador i autor; i grans il·lustradors com Rackham, Walt Disney, Pinchon, Hergé (pseudònim de Georges Rémi i creador de Tintin), Bartolozzi (l'introductor de Pinotxo a Espanya), o Penagos, assidu col·laborador de l'editorial Calleja.

La presència de la dona com a il·lustradora i contista queda representada amb la cone-

guda Comtesse de Ségur (Sophie Rostopchine), qui va iniciar-se en el gènere en exercir d'àvia; Elena Fortún (pseudònim d'Encarnación Aragoneses), creadora del personatge Celia i el seu cercle familiar format per Cuchifritín i Matonkiki; Lola Anglada; Maria Claret; Mercè Llimona; Pili Blasco; Elvira Elias; Leonor del Corral i Mary Greenwalt, entre d'altres.

Hi queda reflectida també la important tasca d'editorials com Maucci, Juventud, Araluce, Sopena, Maravilla o Molino, amb un esment especial per a l'editorial Calleja, que va contribuir de tal manera a la popularització dels contes que es va estendre la dita «*tiene más cuento que Calleja*».

D'entre els molts il·lustradors catalans de contes, es fa especial ressò dels artistes vinculats a *El Patufet*, com Joan Llaverias, Gaietà Cornet, Joan García-Junceda, Clovis Eimeric (pseudònim de Lluís Almerich), els germans Folch i Torres, i Ramon Folch i Camarasa.

I, per descomptat, herois i heroïnes com Don Quixot, la bretona Becassine, Tintin, Masagran, en Patufet, el Petit Príncep, la Celia, Mickey, Dumbo, Els tres porquets,...

NOMS PROPIS

– **Elena Fortún**, pseudònim d'Encarnación Aragoneses (Madrid, 1886-1952): A la dècada dels 20 va col·laborar en revistes infantils; quan va esclatar la Guerra Civil va escriure a la premsa diària; i després de la contesa viatja a l'Argentina, període en el qual la seva creativitat experimenta un parèntesi fins la tornada a la Península, moment en què recupera l'estat anímic necessari per desenvolupar la inspiració. Elena Fortún va traslladar moltes de les seves vivències a la seva principal protagonista, Celia, la qual va ser il·lustrada per diferents artistes com Boni, Molina Gallent, Palacios o Regidor i va ser tan famosa que va arribar a eclipsar l'autora. Celia, juntament amb altres membres del cercle familiar fictici com Cuchifritín, Mila i Matonkiki, són uns personatges molt propers als lectors per les peripècies i entremaliadures quotidianes, la curiositat i les opinions pròpies.

– **Lola Anglada** (Barcelona, 1892-Tiana, 1984): Els contes de Lola Anglada de la biblioteca peraladenc són llibres de bibliòfil, numerats, i dedicats i signats per l'autora a Miquel Mateu. Alumna d'Antoni Utrillo i Joan Llaveries, es troba inclosa dins del moviment noucentista tant per l'estil dels dibuixos com per la seva pretensió pedagògica. Va començar col·laborant a *Cu-cut!* i a *En Patufet*. En els

dibuixos destinats a contes infantils pren especial protagonisme el gènere animal i les escenes d'infants, recordant les de la seva pròpia infantesa. Les seves il·lustracions primerenques tenen reminiscències de la pràctica de la tècnica del gravat i altres denoten la influència del dibuixant anglès Arthur Rackham, i tota la seva obra es caracteritza pel protagonisme del color. Va guanyar una beca del Govern francès (1918) i va residir a París, on va treballar per a diverses editorials com Nathan o Hachette. Alguns dels seus títols més coneguts són *En Peret* (1928), *Margarida* (1928), *Monsenyor Llangardaix* (1929) o *Narcís* (1930). A *El parenostre interpretat per als infants* (1927), les il·lustracions a la ploma són emprades com a missatge religiós per fer entenedora l'oració. Durant la Guerra Civil va il·lustrar *El més petit de tots* (1937) per encàrrec de la Generalitat, llibre que explicita el seu compromís amb Catalunya. Després de la contesa es va instal·lar

a Tiana i va estar molts anys sense publicar.

– **Bécassine**: Bécassine és una heroïna per casualitat. El dia 1 de febrer de 1905, un dia abans del tancament de l'edició del nou setmanari parisenc *La Semaine de Suzette*, destinat a nenes d'entre 8 i 14 anys, la seva redactora en cap s'adona que l'última pàgina està en blanc. Improvisa una historieta inspirada en la seva minyona, i la fa dibuixar urgentment per Joseph Porphyre Pinchon, pintor i il·lustrador. Bécassine ja és una realitat i molt aviat obté un èxit notable, les joves lectores no deixen de reclamar-la en les successives edicions de la revista. Durant anys, apareix i desapareix de la publicació, fins que el 1913 es publica el primer àlbum.

A principis del segle XX, la criada bretona és una figura emblemàtica parisenc. La misèria empeny moltes joves bretones a l'exode rural. A la capital, són obreres, minyones, dides o fins i tot prostitutes. En aquest context neix el personatge, però també en aquesta època neix el seu rebuig pels militants nacionalistes bretons i per una part de la població. Maurice Languereau, autor de les històries, és un catòlic legitimista, desitjós de preservar l'originalitat de les províncies franceses. Manifesta un interès real per la Bécassine i té el pressentiment que només dignificant-la podrà convertir la minyona en una heroïna de còmic. El 1913 i 1914 publica dos àlbums on la infantesa i l'aprenentatge de la bretona li procuren una família, un passat i un estat civil. La Bécassine travessa un segle on tot s'accelera, tot es transforma i es converteix en testimoni directe de l'evolució de la societat, dels seus invents i de les seves modes. Fullejar els àlbums de la Bécassine és també fullejar la història de França. Podem veure-hi arribar les noves tecnologies, una Bécassine que participa activament en els grans conflictes bèl·lics (valenta i patriòtica a *Bécassine pendant la Grande Guerre*), fet que provocarà la retirada dels seus àlbums durant l'Ocupació, però una Bécassine que també protagonitza l'aparició de nous mètodes educatius, contraris a la repressió de l'edu-

cació tradicional. Més que un reflex del seu temps, és un personatge avantguardista. Una sèrie de 27 àlbums escrits per Maurice Languereau i il·lustrats per Pinchon, al llarg dels quals Bécassine s'ha convertit en una heroïna femenina que sobrepasa el marc dels còmics per convertir-se en un mite atemporal. Quatre generacions de francesos han sucumbit al seu encant.

– **Tintín**: L'intrèpid reporter apareix per primer cop el 1929, a les pàgines del *Petit Vingtième*, suplement infantil de *Le vingtième siècle*, un diari belga de reconeguda ideologia profeixista. D'aspecte jove i amb un inconfundible tupè, és el gran protagonista i heroi de les aventures creades per Hergé. Sempre lluita contra el mal, defensa els més dèbils i també sap perdonar. Valent, imaginatiu, insubornable, fidel als seus (Continua a la pàgina 4)

Fotos: Sobre aquestes línies, un conte de la Comtesse de Ségur.

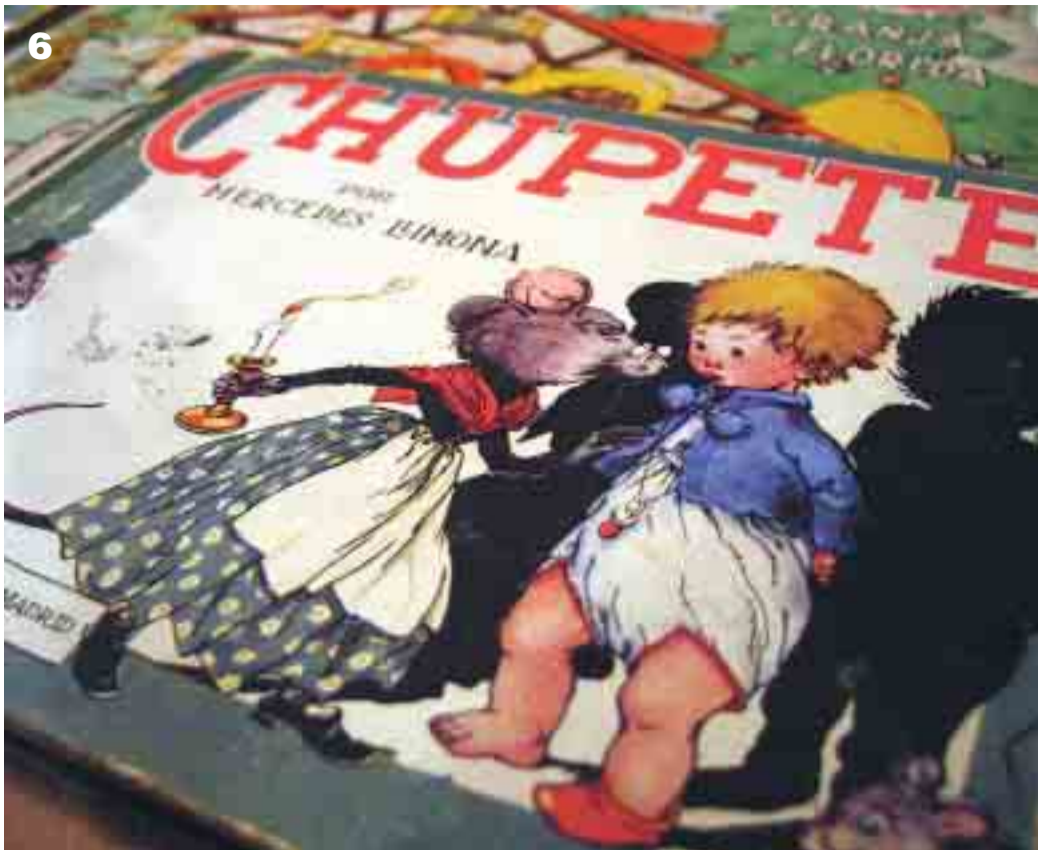
1 Una edició antiga d'un llibre de faules.

2 Una versió desplegable del clàssic «Hansel i Gretel».

3 Edicions en miniatura publicades per Ediciones TBO dels contes més coneguts.

4 Un dels aparadors que formen l'exposició, ple de contes.

5 Inés Padrosa, bibliotecària del Castell de Peralada, amb Estefania Gratacós i Dolores Rodríguez, guies del museu, observant un dels expositors.

(Ve de la pàgina 3) amics, prudent i intel·ligent, destaca per moltes qualitats. S'adapta a totes les circumstàncies i sempre surt victoriós de la lluita cos a cos. Gràcies a la seva amistat i sinceritat ha conegut molts amics al llarg de les seves aventures: el Capità Haddock, el professor Tornassol, els Dupondt-Dupont (aquí Hernández i Fernández), la Castafiore, en Xang, ... Però la seva lluita pel bé també l'ha enfrontat amb enemics de totes menes.

El seu creador, Georges Rémi (Hergé) neix el 1907 en una família catòlica de classe mitjana. Als set anys comença a dibuixar historietes. L'any 1921 s'incorpora als *boy-scouts*, i dos anys després entra a formar part de la revista *Le Boy-Scout Belge*, on ja començà a

alfa, l'última i inacabada obra d'Hergé.

– **El petit príncep:** Antoine de Saint-Exupéry va ser un aviador i literat francès nascut a Lió l'any 1900 i mort el 1944, quan va desaparèixer en una missió de reconeixement, mentre sobrevolava la França ocupada pels nazis, durant la Segona Guerra Mundial. Saint-Exupéry comença escrivint en prosa lírica vivències de caràcter novel·lesc i, posteriorment, continua amb diaris, informes i cartes. Els seus textos són conseqüència de reflexions profundes de tipus humanista i de crítica a la cultura. La seva obra més famosa és *El Petit Príncep*. Publicat inicialment als Estats Units el 1943, on l'autor s'havia refugiat de la invasió nazi, *El Petit Príncep* és el llibre francès més venut al món (uns vuitanta milions de llibres) i se n'han fet entre 400 i 500 edicions. A més, és l'obra literària més traduïda, a unes 160 llengües o dialectes, de l'arabès a l'amazigh, passant pel xhosa, una de les onze llengües oficials de Sudàfrica.

Segons els experts, Saint-Exupéry tenia el personatge en ment des de feia temps, i ja en els seus dibuixos dels anys 30 se'l sol trobar. Malgrat tot, no és fins el 1942 quan es decideix a escriure un llibre sobre aquest jove. L'editor americà Eugène Reynal li suggereix que el converteixi en l'heroi d'un conte infantil després de veure'n un dibuix en un tovalló del restaurant on dinaven plegats. Sis mesos després neix *El Petit Príncep*, publicat als Estats Units en francès i anglès. El 31 de juliol, Saint-Exupéry desapareix a bord del seu avió, sense poder veure *El Petit Príncep* publicat al seu país natal, on no apareix fins al 1946, un any després de la Guerra.

El petit príncep viu en un asteroide, que comparteix amb una flor capritxosa i tres volcans. Quan comença a experimentar la solitud decideix abandonar l'asteroide en busca d'un amic. Recorre diversos planetes fins que arriba a la Terra i coneix l'aviador. Malgrat la seva simplicitat, *El Petit Príncep* planteja un interrogant que condiciona la nostra existència. Es tracta d'una inversió dels valors. Tot el que els homes creuen important és banal als ulls del petit príncep, però tot el que els homes consideren intrascendent constitueix la seva raó de viure. En les seves planes s'evocuen els valors més fermes i essencials de l'humanisme: solidaritat, bondat, enteresa, tenacitat, companyonia i entusiasme pel coneixement. El llibre és un símbol de la cerca

permanent de l'home, d'aquells principis que enriqueixen l'esperit i que porten pau infinita a l'ànima: «Heus aquí el meu secret. És molt senzill: només hi veiem bé amb el cor. Tot el que és essencial és invisible als ulls».

– **Walt Disney** (Chicago, 1901-1966): Walter Elias Disney neix i passa la infantesa a Chicago, i als 16 anys s'allista a l'exèrcit, que el trasllada a França amb motiu de la Primera Guerra Mundial. En el camp de batalla es dedica a conduir ambulàncies de la Creu Roja i les estones lliures les passa dibuixant caricatures. Un cop acabada la Guerra torna als Estats Units i acaba els seus estudis en diferents Escoles de Belles Arts. Els seus inicis com a professional se centren en la publici-

Fotos:
Sobre aquestes línies, una caixa plena de contes.

6 i 7
Dos dels contes que es poden veure en l'exposició d'aquest any a la Biblioteca del Castell de Peralada, que estarà oberta fins a finals d'any.

firmar amb el pseudònim d'Hergé.

Les aventures de Tintín apareixen a *Le petit vingtième* fins que el maig de 1940 Bèlgica és envaïda pels alemanys i desapareixen el diari *Le Vingtième Siècle* i el seu setmanari juvenil. Llavors Hergé passà a ser redactor en cap del suplement *Soir Jeunesse*, que pertanyia a *Le Soir*, un diari controlat pels alemanys. Quan Bèlgica és alliberada el 1944, els aliats acusen Hergé de col·laboracionista amb els alemanys i l'aparten de tota publicació. Tintín reapareix el 1946, quan es comença a publicar el setmanari belga *Tintín*.

Els còmics de Tintín han estat traduïts a més de 60 idiomes i dialectes i se n'han venut més de 200 milions d'exemplars a tot el món.

El seu creador va tractar en les seves històries els successos internacionals de la seva època. Als seus àlbums hi trobem la Revolució Soviètica, el colonialisme, l'ascensió del feixisme, la conquesta de l'espai, la guerra freda, les dictadures llatinoamericanes i l'espòli del tercer món.... Remi mor el 3 de març de 1983 a Brussel·les, de leucèmia. No va voler que ningú continués amb les aventures de Tintín. El 1986 es publicà *Tintín i l'art-*

tat, però el 1922, amb el seu germà i Ub Iwerks, creen el seu propi negoci, que amb els anys es convertirà en el Disney Studios.

El 1928 neix el seu personatge més internacional, Mickey, i durant els anys 30 arriben els altres personatges emblemàtics de la companyia (Donald, Pluto, Goofy, Minnie, etc...). El 1937 produeixen el primer llargmetratge: *Blancaneus i els set nans*, als que van seguir *Fantasia* (1941) i *Bambi* (1942). Les produccions se succeeixen amb èxit, fins que als anys cinquanta l'empresa travessa una crisi important: una part dels empleats, tips de la tirania de Disney, decideixen abandonar la companyia i formar la United Productions of America. És dins d'aquest marc que Disney decideix aprofitar els personatges i les històries més llegides pel públic infantil per crear els *Clàssics Disney*, versions adaptades dels arguments dels contes més populars.

Home ric i reconegut, però de salut precària, el 1966 va morir durant una operació. Sobre la seva mort circula una llegenda que assegura que es va sotmetre a un procés de crionització (congelació), en espera de trobar un remei a la seva malaltia.